

مروری بر تجربیات آزمایشگاه مرکزی دانشگاه علم و صنعت ایران

دکتر منصور سلطانیه

رئیس آزمایشگاه مرکزی دانشگاه علم و صنعت ایران

مسئله دیگر که در آئین‌نامه می‌بینیم ساز و کار مسائل مالی کاملاً مشخص شده و با افتتاح حساب، دست آزمایشگاه باز گذاشته شده است تا در ارتقاء خودش، تعمیر و نگهداری و به روز نگه داشتن خودش بتواند فعالیت کند.

از این مقدمه که بگذرم به بحث دانشگاه علم و صنعت می‌پردازم. دانشگاه علم و صنعت دانشگاهی است با بیش از هفتاد سال قدمت، اما آزمایشگاه مرکزی آن ۱/۵ سال است که تأسیس شده است. از سال ۱۳۹۰ از پروژه‌هایی که به دانشگاه می‌آمد، مبالغی را برای تأسیس این آزمایشگاه کنار گذاشته بودند، با خریداری یک دستگاه. هدف ما این بود که بتوانیم تجهیزات بروز بخریم؛ خدمات بروز خریداری کنیم و بتوانیم به دانشگاهیان خدمات بدهیم. امکانات مالی ما در حال حاضر در این حد هست که بتوانیم دستگاه‌های مختص شناسایی را خریداری کنیم. ما به هیچ وجه قادر به خرید دستگاه‌های Processing و Set up نیستیم و تصمیم خریدش را هم نداریم. دانشگاه به مسئله آزمایشگاه مرکزی فوق‌العاده اهمیت می‌دهد. یک ساختمان در دست ساخت داریم که البته با توجه به بودجه‌هایی که در دست هست، نمی‌دانم کی آماده می‌شود. این ساختمان به برج پژوهش موسوم است که دو طبقه پایین آن را به آزمایشگاه مرکزی اختصاص داده‌اند و این امر بیانگر اهمیت آزمایشگاه مرکزی برای دانشگاه است. با اینکه زمان محسوسی از تأسیس این آزمایشگاه نگذشته است، اما مراجعات به این آزمایشگاه روز به روز در حال فزونی است.

ما برای راه‌اندازی گردش مالی به ویژه پرداخت‌های داخل دانشگاه همیشه مشکل داشتیم؛ زیرا نمی‌توانستیم از دانشگاه خدمات بگیریم چون نمی‌توانستیم پرداخت داشته باشیم. الحمدلله از این مشکل نیز عبور کردیم. حالا ممکن است برای شما سؤال پیش بیاید که ما در این ۱/۵ سال چه فعالیت‌هایی انجام داده‌ایم؟ با یک سری از خدماتی که انجام دادیم شاید گردش مالی حدود ۸۵ میلیون تومان در این مدت را داشتیم که می‌توانم بگویم قابل قبول است.

به عنوان مقدمه باید عرض کنم که عمده‌ترین دلیلی که آزمایشگاه مرکزی دانشگاه علم و صنعت شکل گرفت مشکلات و محدودیت‌های مالی است. موارد دیگری هم وجود دارد که به آنها اشاره خواهم کرد. بیست و دوم اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۴ برای اولین بار آئین‌نامه آزمایشگاه مرکزی به دانشگاه‌ها ابلاغ شد. ما دنبال این بودیم که آیا قبلاً در رابطه با آزمایشگاه مرکزی چیزی بوده یا نه؟ اما چیزی نیافتیم.

طبق تعریف، آزمایشگاه مرکزی به مجموعه‌ای از سخت‌افزارها، نرم‌افزارها، منابع انسانی متخصص و دستورالعمل‌های مرتبط اطلاق می‌شود که در فضای فیزیکی متناسب به صورت شبکه‌ای برای انجام آزمایش‌های علمی و تحقیقاتی سامان‌دهی شده باشد. همه با "شاعا" آشنایی دارید ولی برای ورود به بحث، مجبورم همه‌ی اهداف را مرور کنم؛ اولین هدف، افزایش بهره‌وری و استفاده از امکانات و تجهیزات است. متأسفانه شاهد این هستیم که خیلی از تجهیزات در دانشگاه‌ها هست؛ در آزمایشگاه‌ها هست، اما با دری قفل و بسته! همه‌ی ما از این زجر می‌کنیم. ما انتظار داریم که برای استفاده از این امکانات برنامه‌ریزی شود؛ توانمندی‌های علمی به اشتراک گذاشته شود؛ صرفه‌جویی شود در خرید تکراری و موازی.

ما در جریان هستیم که تجهیزات زیادی در دانشگاه‌ها هست؛ برای مثال در دانشگاه علم و صنعت، چهار دستگاه کروماتوگراف گازی داریم، اما اینکه چه قدر از این‌ها استفاده می‌شود، علامت سؤال است. اینکه ما بتوانیم تجهیزات آزمایشگاه را برای خدمات بهتر متمرکز کنیم؛ برای تعمیر و نگهداری آن برنامه‌ریزی کنیم و شبکه آزمایشگاهی ایجاد کنیم و نظام HSE برقرار کنیم. این‌ها مهمترین اهدافی بود که به خاطر آنها آزمایشگاه مرکزی را تأسیس کردیم. من نمی‌خواهم کل آئین‌نامه را مرور کنم. فقط یک بخش آن که ترکیب شورای آزمایشگاه است - و برای وزارت هم مهم است را اشاره می‌کنم که چنین ترکیبی از رئیس مؤسسه، معاون آموزشی، معاون مالی و اداری مؤسسه قرار داده و تمام موانعی که بر سر تشکیل این آزمایشگاه بوده را برداشته است.

متمرکز نمودن تجهیزات آزمایشگاهی جهت ارائه خدمات بهتر به متقاضیان، برنامه ریزی جهت تعمیر و نگهداری تجهیزات آزمایشگاهی و نیز استقرار نظام ایمنی، بهداشت و محیط زیست مهمترین اهداف دانشگاه علم و صنعت ایران بود که به خاطر آن ها آزمایشگاه مرکزی را تأسیس نمودند.

دانشگاه از محل ذخیره‌ای که من عرض کردم عددی حدود ۳ میلیارد تومان هزینه کرده و یک سری دستگاه‌هایی را خریداری نموده است. ما الان برای خرید دستگاه‌های High Tech برنامه ریزی کرده‌ایم. مثل XRD و FE-SEM. این دستگاه‌ها را در سطح دانشگاه داریم ولی نمی‌توان از آن‌ها استفاده کرد. اما اگر این دستگاه‌ها برای آزمایشگاه مرکزی خریداری شود، سرویس‌دهی به کل دانشگاهیان بهتر می‌شود. خوشبختانه بعضی از آزمایشگاه‌ها با ما وارد مذاکره شده‌اند و قصد دارند دستگاه‌هایشان را در اختیار ما قرار بدهند. یعنی از همان سیستم ما استفاده کنند اما دستگاه در آزمایشگاه خودشان باشد، که این‌ها نشانگر حرکت رو به جلو است.

مراجعه‌کننده‌های ما طبیعتاً شرکت‌ها، دانشجویان و اساتید بوده‌اند. یک سری از خدماتی که ارائه دادیم، خدمات آموزشی بوده است که برای راه‌اندازی دستگاه‌های مشابه از متخصصان ما کمک گرفتند؛ حتی در برگزاری کلاس‌های آموزشی و غیره. در رابطه با دستگاه‌هایی که داشتیم از ما می‌خواستند بعضی از ساعات هفته را به آنها سرویس دهیم. از فعالیت‌های دیگر ما شامل راه‌اندازی شبکه خدمات آزمایشگاهی بوده است که من جا دارد از دانشگاه شهید بهشتی جهت استفاده از نرم‌افزار آنها تشکر کنم. در شبکه‌ی آزمایشگاهی و "شاعا" و فن‌آوری‌های راهبردی الان عضو شدیم. طبق تعرفه، یک هزینه برای آزمایشگاه باید بگیریم و یک تخفیفی برای دانشجویان قائل شویم. به عنوان سخن آخر عرض می‌کنم، اولاً دانشگاه علم و صنعت، کاملاً این حرکت را به عنوان یک حرکت مثبت ارزیابی می‌کند. تا به امروز ما برای تجهیزات این آزمایشگاه فقط روی بودجه‌های داخل دانشگاه کار کردیم و تمام آن را از همان محل تأمین کردیم. نهایتاً من به عنوان نماینده‌ی دانشگاه، انتظار دارم که اگر قرار است اعتبار یا تسهیلاتی به دانشگاه‌ها داده شود مسئولان توجه کنند و روی خرید تجهیزات گران‌قیمت سرمایه‌گذاری شود. ما برای خرید تجهیزات با قیمت کمتر راهکار داریم. ولی وقتی قیمت یک دستگاه بالای یک میلیارد و بالاتر باشد به نقطه‌ای می‌رسیم که متوقف می‌شویم. من خواهش‌مندم که اگر اعتباری داده می‌شود، برای دستگاه مشخص و High Tech داده شود.

